

A cremallengües

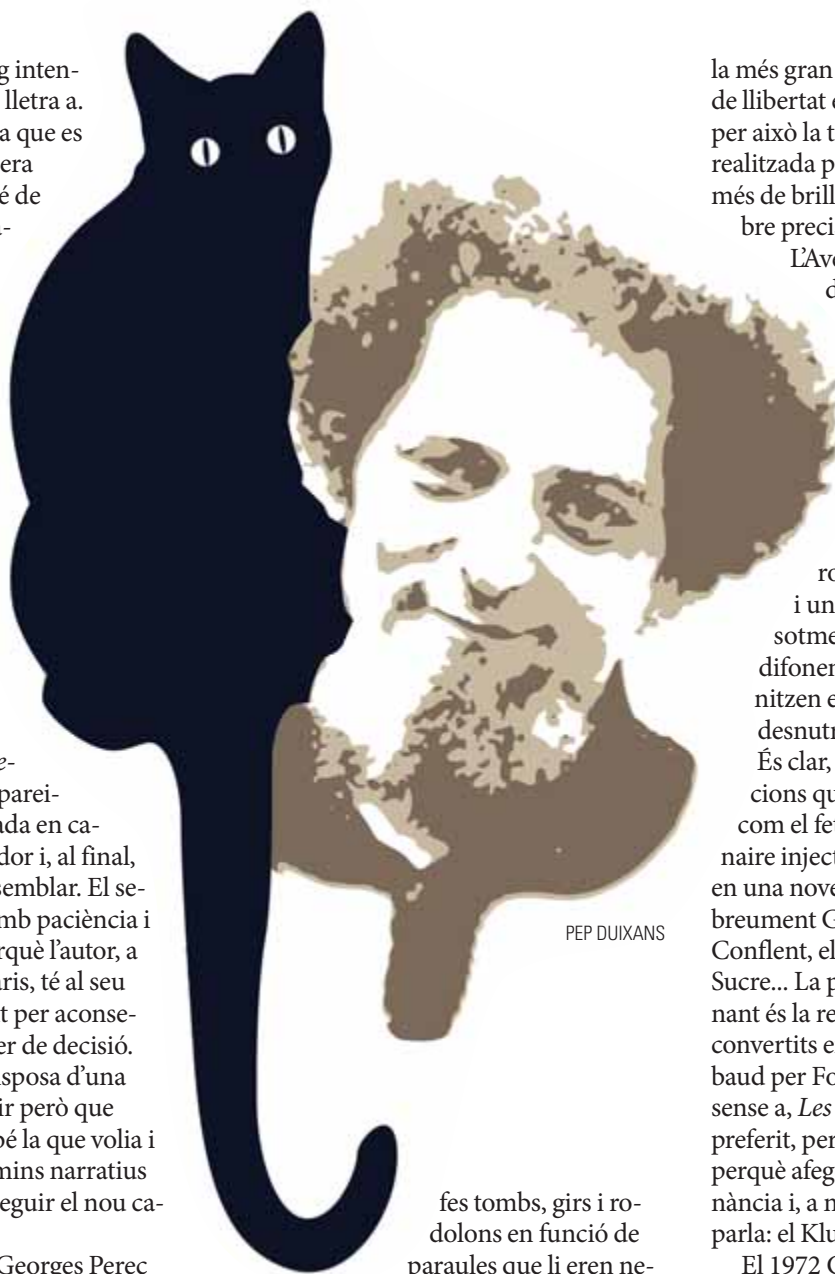

Joan-Lluís Lluís / jlluis@presencia.cat

Oh, quin bell text, 'L'eclipsi' de Georges Perec

Fa uns anys, a Presència, vaig intentar explicar la història de la lletra a. És una història important ja que es tracta no només de la primera lletra de l'alfabet sinó també de la lletra més emprada en català. Aquesta posició capdavantera és prou original: a les llengües romàniques més parlades només la comparteix el portuguès. Al francès, espanyol, italià i romanès, guanya la e. I volent, doncs, explicar la història de la a vaig pensar que podia ser interessant explicar-la justament sense utilitzar mai la a. Una mena de retrat *in absentia*. Per això vaig confeccionar un lipograma (del grec *lipos*, treure i *grama*, lletra), un text en el qual no apareixia mai la lletra més utilitzada en català. L'exercici era engrescador i, al final, no tan complicat com pot semblar. El secret del lipograma és que amb paciència i tossuderia s'arriba a tot. Perquè l'autor, a part d'un munt de diccionaris, té al seu abast la cosa més important per aconseguir el seu propòsit: el poder de decisió. Pot decidir que si només disposa d'una paraula per dir el que vol dir però que aquesta paraula no és ben bé la que volia i que, doncs, el porta per camins narratius diferents, pot utilitzar-la i seguir el nou camí. Qui l'hi impedirà?

És el que devia passar a Georges Perec (1936-1982) mentre escrivia *La disparition*, obra lipogramàtica majúscula. Una novel·la, publicada el 1969, d'unes setanta mil paraules en què no apareix mai la lletra e, lletra més emprada en francès. Una feina colossal. L'autor havia de posar el seu enorme enginy i la seva fenomenal plasticitat formal al servei de la narració però, també, si calia, podia fer que la narració

la més gran exactitud possible. El marge de llibertat és esfereïdament inferior. I per això la traducció de *La disparition*, realitzada per Adrià Pujols Cruells és, a més de brillant, noble. La portada del llibre precisa que *L'eclipsi*, (editorial

L'Avenç, 2017) és, més que una traducció, una "versió". No podia ser cap altra cosa. I la lletra omesa, en català, no és la e sinó la a. La tradició vol que qualsevol menció d'una versió d'aquest text sigui il·lustrada per la primera frase traduïda. Ço és: "Tres bisbes, un mestre en lleis jueu, un coronel membre de diverses lògies i un trio de politiquets negligibles sotmesos pels desigs d'un trust britó difonen per les emissores i ho precorren en llibels: el risc de morir per desnutrició és imminent."

És clar, al llarg del text, hi ha adaptacions que poden semblar curioses, com el fet que, sense manies, el versionaire injecti personatges i llocs catalans en una novel·la francesa. Hi apareixen breument Guifré el Pilós, Begur, Ceret, el Conflent, el Liceu, Coromines o el Noi del Sucre... La part literàriament més fascinant és la reescriptura d'alguns poemes convertits en lipogrames: substituint Rimbaud per Foix, Adrià Pujol Cruells adapta, sense a, *Les irrealis omegues*. El meu canvi preferit, però, és minúscul però admirable perquè afegeix a l'original un deix d'assonància i, a més, fa befa d'aquells de qui parla: el Klu-Klux-Klub.

El 1972 Georges Perec va publicar la novel·la mirall de *La disparition: Les reveñentes*. Una novel·la que escenificava la revenja de la lletra e, ja que hi era l'única vocal utilitzada. Aquesta trava, anomenada monovocalisme, és molt més enrevessada i estressant que el lipograma. La versió en català d'aquesta novel·la, si fos reeixida, seria doncs una altra proesa digna de ser recordada.

L'autor havia de posar el seu enorme enginy i la seva fenomenal plasticitat formal al servei de la narració

GRUP HERMES

President: Joaquim Vidal i Perpinyà.
 Consell d'Administració: Lídia Vidal i Juventench (vicepresidenta), Eduard Vidal i Juventench, Esteve Colomer i Font i Joan Vall i Clara.
 Consell Editorial: Xavier Albertí (president), Joan Villarroya (vicepresident), Joan Ballester, Josep Delemus, Lluís Foix, Rosa Font, Dolors Lloveras, Jordi Maluquer, Jaume Oliveras, Vicent Sanchis, Teresa Seseras i Pep Colledimont.
 Direcció Executiva: Joan Vall i Clara (conseller delegat), Xevi Xirgo (Informació General), Emili Gispert (Informació Esportiva), Toni Muñoz (Serveis), Josep Madrenas (Webs i Sistemes), Albert París (Comunicació), Anna Maria Ribas (Gerència Comercial), Miquel Fuentes (Administració i Recursos Humans), Lluís Cama (Producció i Logística), Concepció Casals (Distribució) i Ricard Forcat.

PRESENCIA

Edita: Revista Presència SL.
 www.presencia.cat
 Centraleta Girona: 972 18 64 00
 Centraleta Barcelona: 93 227 66 00
 Atenció al client: 972 18 64 80
 Redacció Girona: Güell, 68. 17005 Girona
 Redacció Barcelona: Diputació, 284, 4t. 08009
 Dipòsit legal: GI-143-1965

Director: Miquel Riera.
 Redacció: Pere Bosch i Cuenca, Irene Casellas, Susanna Oliveira i Florentí Morante (Disseny i Maquetació).
 Seccions: Mireia Rouera (Religions), Marijo Jordan (Gent), Lluís Martínez (Salut), Xavi Aguilar (Tecnologia) i Ramon Rovira (Món).

Conseller delegat: Joan Vall i Clara.
 Gerència Comercial: Anna Maria Ribas.
 Direcció Comercial: Maria Àngels Taulats.
 Webs i Sistemes: Josep Madrenas (director), Marc Massot (Programari), Joan Sarola (Sistemes) i Ramon Buch (Disseny).
 Recursos Humans: Miquel Fuentes.
 Administració: Carme Bosch.
 Producció i Logística: Lluís Cama.
 Distribució: Concepció Casals.